

Posudek rigorózní práce **Róberta Spišáka**
Hľadanie zmyslu utrpenia v živote a diele bl. Jána Pavla II.
Oponent: doc. PhDr. Mireia Ryšková Th.D.

Autor práce mgr. Róbert Spišák sleduje v zásadě v chronologickém pořadí předpoklady, okolnosti, vlivy a události, které ovlivnily pojetí utrpení v díle Jana Pavla II. (Karola Wojtyly), a to nejen filozoficko-teologickém, ale i básnickém a dramatickém. Vznikl tak svého druhu životopis této významné osobnosti 20. století, a to pod zorným úhlem chápání utrpení, smrti, bolesti a Boží vůle, lásky a milosti v jejím díle. Nejde o oslavný životopis, nýbrž o věcné komentování a rozbor vývoje myšlení Jana Pavla II.

Práce je rozčleněna do tří hlavních kapitol, jež mapují tři životní etapy Jana Pavla II. – dětství a mládí (do svěcení v r. 1946); kněžskou a biskupskou činnost (do zvolení papežem v r. 1978) a pontifikát (do smrti v r. 2005) Má 99 stran (196 602) znaků, 1 přílohu. Seznam pramenů a literatury čítá 7 s. – z toho 38 položek sekundární literatury (v několika jazycích), ostatní tvoří prameny, tj. vydaná díla Jana Pavla II. a jeho projevy v internetových zdrojích. Autor podle mého názoru prostudoval víceméně všechnu dostupnou literaturu i prameny. To svědčí o jeho badatelské poctivosti.

Autor věnuje poměrně značnou pozornost básnické a dramatické tvorbě Jana Pavla II., protože on mnohem bezprostředněji odráží střety s utrpením jak v osobním životě Karola Wojtyly, tak ve společnosti v dramatických událostech 20. století (II. světová válka, nástup komunismu). Četla jsem už dříve některé básně Jana Pavla II. a viděla jeho hru Před zlatnickým krámem, ale teprve v kontextu a interpretaci, které autor práce nabízí, se mi objasnil jejich skutečný smysl. Zejména dramatická tvorba Jana Pavla II. může působit velmi prvoplánově, a tedy umělecky do jisté míry „naivně“, její skutečný smysl se však odhaluje teprve na pozadí funkce literatury v polských dějinách 19. a první poloviny 20. století a koncepcie divadla jako kvasiliturgického (sakračního) dění, jež diváka vede k aktivní myšlenkové i emocionální účasti, a tím ho proměňuje. Jak lze vyčíst z autorových analýz, tak tento přístup k umění zůstal pro Jana Pavla II. charakteristický po celý jeho další život. Autor velmi citlivě odhaluje tuto dimenzi papežova vnitřního života. V rozboru uměleckých děl hrozí vždy nebezpečí, že budou interpretována jednoznačně biograficky, pokud je znám autorův životní příběh. Této metodické chyby se autor práce podle mého soudu nedopouští: umělecká tvorba Jana Pavla II. mu slouží jako dokumentace tématu, a i když samozřejmě souvisí s biografickými momenty a dobovými událostmi, R. Spišák si v její interpretaci ve vztahu k životnímu příběhu Karla Wojtyly počíná velmi obezřetně.

Pokud jde o dílo filozoficko-teologické, R. Spišák nám nabízí vhled do zdrojů a východisek papežovy odborných prací i jeho úředních textů, projevů a výroků v roli pontifika. Ukazuje, jak prožité a ve víře reflektované utrpení vedlo k zásadně antropologické orientaci Jana Pavla II., k jeho důrazům na lidskou důstojnost a nedotknutelnost života a lásku jako odpověď na utrpení. Práce velmi sugestivně a přitom nepateticky a bez idealizace nabízí vhled do papežova myšlení o bolesti, utrpení, Boží vůli, lásce a důstojnosti člověka a do jeho aktivního vztahu k trpícím lidem. V kontextu, který autor před čtenářem rozkrývá, pak papežova slova i činy nabývají mnohem většího významu, než jak je chápal běžný adresát ve své době (včetně mne). Autor se nevyhnul ani oné problematice hodnocené poslední fází papežova života, kterou výstižně nazval Pápež „mlčiaci“, což vytváří pendant ke kapitole předchozí, v níž jde o papežovy proslovy.

Rigorózní práci Róberta Spišáka považuji za velmi zdařilou a doporučuji její knižní vydání v rámci fakultní edice nebo v Karolinu – otázkou zůstává, zda by nebylo vhodné ji přeložit do

češtiny. Jde o jedinečný životopisný obraz Jana Pavla II. z méně obvyklého úhlu pohledu. Za obzvlášť zdařilé považuji autorovy komentáře na s. 45-52. Pro knižní vydání bych doporučovala dopracovat rozbory papežových děl, proslovů a spisů zejména tam, kde zůstávají v práci jen víceméně komentované citáty (např. na s. 59 rozvést papežovo pojetí smyslu a užitečnosti utrpení). Na s. 42 mi není srozumitelné spojení konstatace: „Preto Wojtyła naďalej píše verše:“ a následujícího citátu o významu eucharistie coby Božího daru. Považovala bych také za užitečné pro knižní vydání poněkud rozpracovanější pasáž o papežových prosbách za odpuštění (s. 77n). Pouhý výčet mi připadá málo sdělný – navíc jde leckde o velmi zásadní problematiku, jež se objevuje v papežových dílech i jinde.

Po formální stránce je práce standardní – nejsem však kompetentní hodnotit autorovu slovenštinu, narazila jsem na několik drobností, které je zcela jistě třeba opravit. Podle sdělení H. Matlákové existuje navíc pro slovenštinu dokument upravující psaní náboženských a církevních výrazů a pojmů.

Práci doporučuji s radostí k obhajobě.

V Praze 7. 8. 2013

